

Cumhuriyet Senatosu ve Erzincan Senatörleri *Senate Of The Republic And Erzincan Senators*

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Ziya Keskin, Ali Oktay

Atıf/©: Keskin, Yusuf Ziya ve Oktay, Ali (2020). Cumhuriyet Senatosu ve Erzincan Senatörleri *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 13, Sayı 2, ss 142-168.

Citation/©: Keskin, Yusuf Ziya ve Oktay, Ali (2020). Senate Of The Republic And Erzincan Senators *Erzincan University Journal of Social Sciences Institute*, Year 13, Issue 2, pp. 142-168.

Notlar/Notes

Bu makale, aynı isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Orcid:

0000-0001-6275-7496

Sorumlu Yazar

Yusuf Ziya Keskin

Erzincan Binali Yıldırım
Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Tarih Bölümü
yzkeski@gmail.com

Orcid:

0000-0002-7075-9624

Ali Oktay

Erzincan Binali Yıldırım
Üniversitesi

Makale Türü-Article Type

Araştırma/Research

Geliş Tarihi-Received

2020-06-18

Kabul Tarihi-Accepted

2020-10-03

Sayfa-Pages

142-168

Yazar(lar), herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Öz:

1961 Anayasası ile teşekkül eden yeni kurumlardan olan Cumhuriyet Senatosu, 1961-1980 yılları arasındaki parlamento faaliyetleri içerisinde önemli bir rol oynamıştır. Teşekkülü ve üyelerinin seçilebilme yeterliliği konusunda, Millet Meclisi üyelerinden daha özel şartlar aranması, ilk andan itibaren tartışmaları da beraberinde getirmiştir. İkili meclis sistemi içerisinde TBMM'nin iki kanadından birini oluşturan, üst meclis sıfatıyla faaliyetlerini yürüten Senato'ya, Erzincan'da seçimle üye vermiştir. Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyelerinin, hem temsilcisi bulunduğu Erzincan ilinin sorunlarına, hem de mensubu oldukları siyasi partilerin politikalarına paralel oldukça yoğun bir çalışma süreci olmuştur. Erzincan Senatörlerinin görev sürelerinde genellikle muhalefet cephesinde yer alması, senatodaki etkinlikleri ve eleştirilerinin yoğunlaşmasının diğer önemli bir sebebi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Parlamento, Senato, Anayasa, Erzincan

Abstract:

The Republic Senate, one of the new institutions formed by the 1961 constitution, played an important role in the parliamentary activities between 1961 and 1980. As for its formation and the competence of its members to be elected, the search for more specific conditions than the members of the National Assembly has led to discussions from the first moment. In the bilateral parliamentary system, the Senate, which forms one of the two wings of the Turkish Grand National Assembly and carries out its activities as the upper house, has elected members in Erzincan. Erzincan members of the Republican Senate have been a very intensive process of working in parallel with both the problems of Erzincan province, where they are representatives, and the policies of the political parties they are members of. The fact that Erzincan Senators are often on the opposition frontline during their tenure has been another important reason for their effectiveness and criticism in the Senate

Keywords: Parliament, Senate, Constitution, Erzincan

1. GİRİŞ

27 Mayıs Darbesi, Silahlı Kuvvetler' in hiyerarşisi içinde yürütülmemiş, çeşitli rütbelerde olan 37 subaydan kurulu Milli Birlik Komitesi'nin (MBK) öncülüğünde gerçekleşmiştir (Soysal ve Sağlam, 1983:28). MBK, yeni anayasa hazırlama görevini, o dönem İstanbul Üniversitesi Rektörü olan Sıddık Sami Onar'ın başkanlık ettiği bir profesörler grubuna vermiştir. Bu esnada Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde oluşturulan bir başka komisyon tarafından, ikinci bir anayasa tasarı hazırlığına girilmiştir. Ancak daha sonraki gelişmeler neticesinde MBK, yeni anayasanın, ülkedeki siyasi güçlerin ve baskı gruplarının daha geniş temsiline dayanan "kurucu meclis" tarafından görüşülüp kabul edilmesinden yana olmuştur (Karatepe, 2017:206). Bu gelişmeler sonrasında MBK, 13 Aralık 1960 tarih ve 157 sayılı yasa ile bir Kurucu Meclis oluşturmuştur. Bu yapı, MBK ve Temsilciler Meclisi'nin yan yana gelmesinden doğmuştur. Kurucu Meclis'in yapısı ile çalışma ilkeleri dikkate alındığında, MBK'nın demokrasiye dönme ve sorumluluğu sivil kesimlerle paylaşma eğiliminde olduğu görülmektedir (Soysal ve Sağlam, 1983:28).

Demokratik düzene dönüş, Kurucu Meclis'in 6 Ocak 1961'de yeni anayasayı hazırlamak üzere toplanmasıyla başlamıştır. Bu meclis, siyasi partiler, üniversiteler, barolar, sendikalar ve benzeri yapılar tarafından seçilmiş 292 kişiden oluşturulmuştur. Kurucu Meclis, iki anayasal taslak üzerinde çalışmış, yapılan tartışmalar sonrasında tek bir metin üzerinde uzlaşmıştır (Karpas, 2013:196,197). 27 Mayıs 1960 Darbesi'nin birinci yıl dönümü olan 27 Mayıs 1961'de, Kurucu Meclis yeni anayasayı ve Seçim Kanunu'nu kabul ederek; 9 Temmuz Pazar gününü, anayasa için referandum tarihi olarak belirlemiştir (Ahmad,1996:179).

27 Mayıs sonrasında Demokrat Parti 29 Eylül 1960 tarihinde kapatılmış, mirasına sahip çıkmak için kurulmuş partilerde dahil olmak üzere, partilerin kamuoyu oluşturmaya yönelik faaliyetleri yoğunlaşmıştır. Bu süreçte, anayasa metnine "hayır" denmesi gerektiğini savunan partiler, sınırlı da olsa faaliyetlerini yürütmüştür. (Sabuncu, 2001:7). Halk oylamasına sunulan anayasa, oylamaya katılanların % 61,5'i tarafından kabul edilerek, Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni anayasası olmuştur. Bu halk oylaması, daha önce kabul edilmiş metne bir yasa niteliği verecek işlem olması bakımından da önem arz etmektedir. Çünkü kendinden önce kabul edilmiş hiçbir anayasa bu şekilde, bir halk oylamasına sunulmamıştır (Tanör, 1969:124).

1924 Anayasası'nda, meclis hükümeti sistemi ile parlamenter sistemin uzlaştırıldığı karma bir hükümet sistemi benimsenmiştir. 1961 Anayasası'nda ise, karma rejim terk edilerek, klasik parlamenter sisteme tam geçiş sağlanmıştır (Karatepe, 2017:210). Yine 1961 Anayasası ile devlet bürokrasisinde Anayasa Mahkemesi, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ve Cumhuriyet Senatosu gibi yeni kurumlar oluşturulmuştur.

2.ÇİFT MECLİS SİSTEMİ VE CUMHURİYET SENATOSU'NUN KURULUŞU

Çift meclis sistemi kökeni itibariyle ilk olarak İngiliz siyasi hayatı içinde ortaya çıkmıştır (Arsel, 1954:66). Halkın ve aristokrasinin aynı zamanda temsilini sağlamak amacıyla ortaya çıkan bu sistem, daha sonraları pratik faydaları sebebiyle, demokratik rejimlerde ve

cumhuriyetlerde de uygulanmaya başlanmıştır (Uran, 2008:7). Tek meclisli parlamentolar, Afrika'nın büyük bölümünde, Çin ve eski tek meclis geleneğini devam ettiren devletlerde yaygındır. Çift meclisler ise daha çok, Avustralya, ABD, İsviçre, Almanya gibi federal devletlerde görülür. Fransa ve Hollanda gibi bazı federal olmayan devlerde de çift meclisli yapı bulunmaktadır (Heywood, 2013:408).

1960'lar Türkiye'sinde aristokrasi veya federal bir yapı bulunmadığı halde, ikinci bir meclise ihtiyaç duyulmuştur. Bunun ilk sebebi; 1960 öncesi TBMM'nin sistem içerisindeki ağırlığı dikkate alınarak, yasama kanadına dengeleyici ve gerektiğinde frenleyici bir senato eklenmek istenmesidir. İkinci sebep ise, 1960 Darbesi'ne katılanların beklediği hukuki güvence sorununa çözüm üretebilmektir. (Tanör, 1969:394,395;Şaylan, 1983:2669). Yasama alanında oluşturulan çift meclis sistemi, 1924 Anayasası'na göre bir yenilik olmakla birlikte, ülkenin siyasi tarihinde ilk uygulama değildir. Zira Osmanlı Devleti'nin ilk yazılı Anayasası olan Kanuni Esasi'de, iki meclisten oluşan bir parlamento oluşturularak, çift meclis sistemi benimsenmiştir (Özçelik, 1985:160). Ancak bu benzerlik sadece biçimseldir. Çünkü Osmanlı senatosu olan Ayan Meclisi, aristokratik ve tutucu bir yapıya sahiptir. Bunun en açık göstergesi, Ayan üyelerinin seçimle değil, atamayla belirlenmesidir.

1961 Anayasası ile TBMM, altı yıl için seçilen 150 üye ile Cumhurbaşkanı tarafından seçilen 15 üyeden oluşan bir senato ve dört yıl için seçilen 450 milletvekilinden oluşan bir meclisinden oluşmuştur (Karpaz, 1996:197). Kurulan senatonun meclis faaliyetleri için ayrı bir bina yapılmamıştır. Seçilecek olan senatörler TBMM içinde kendilerine ayrılan bölümde görevlerini yapmıştır. Senatonun oturumlarının yapıldığı salon, senato kapatıldıktan sonra iktidar partilerinin grup toplantılarına tahsis edilmiştir (Özgişi, 2012:59).

2.1.Senatonun İşleyişi, Görev ve Yetkileri

Millet Meclisi ve Senato, çalışmalarını ayrı ayrı toplanarak yürütmüştür. Yasa çıkarma yetkisi esasen Millet Meclisi'ne aittir. Millet Meclisi'nde görüşülüp kabul edilen yasalar, Cumhuriyet Senatosu'nda ayrıca onaylanmıştır. Her iki Mecliste kabul edilen yasalar Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmak suretiyle yayımlanmış, yasaların müzakere sürecinde Millet Meclisi ile Senato arasında ortaya çıkan görüş ayrılıkları, her iki meclisin üyelerinden oluşan karma komisyonda giderilmiştir (Karatepe, 2017:217). Cumhuriyet Senatosu üyeleri kanun teklifi verme hakkına sahipti. Millet Meclisi'nde kabul edilen kanun teklifleri, Cumhuriyet Senatosu'nda değişiklik yapılmadan kabul edilirse, yasalardı. Cumhuriyet Senatosu kendisine gelen metni değiştirerek kabul ederse ve Millet Meclisi de bu değişikliği benimserse metin yasalardı. Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni kabul etmezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilmiş eşit sayıda üyelerden oluşturulan Karma Komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulurdu. Buna göre yapılan teklif her iki Mecliste ayrı ayrı görüşülürdü. Değişiklik teklifinin kabulü, meclislerin ayrı ayrı üye tamsayılarının 1/3 çoğunluğunun oyu ile mümkündür (Özgişi, 2012:306).

Senatonun Millet Meclisi ile birlikte kullandığı yetkilerden birisi de bütçe görüşmeleridir. 1961 Anayasası'nın 64. Maddesine göre, genel ve karma bütçe tasarıları ile milli bütçe tahminlerini gösteren rapor, mali yılbaşından en az üç ay önce Bakanlar Kurulu tarafından TBMM'ye sunulurdu. Bu tasarılar ve rapor, otuz beş milletvekiliyle on beş Cumhuriyet Senatosu üyesinden kurulu bir Karma Komisyona verilir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar grubuna veya gruplarına en az otuz üyelik verilerek, siyasi parti gruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsil edilmeleri göz önünde tutulurdu. Karma Komisyonun en çok sekiz hafta içinde kabul edeceği metin, önce Cumhuriyet Senatosunda görüşülür ve en geç on gün içinde karara bağlanırdı. Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen metin, en geç bir hafta içinde yeniden görüşülmek üzere, Karma Komisyona gönderilirdi. Karma Komisyonun kabul ettiği son metin, Millet Meclisinde görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanırdı (Özgişi, 2011:88).

Bunların yanında Anayasanın 88. maddesi uyarınca soru, genel görüşme, meclis soruşturması ve meclis araştırması her iki meclisin de yetkisinde bulunurdu. Bakanlar Kurulu listesi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosuna sunulur ve her iki mecliste de görüşülürdü (Tuncer, 2010:64). Ancak Senato'nun hükümetin kuruluşunda güvenoyu verme hakkı ve gensoru yetkisi de yoktur. Bunların dışında senato üyeleri hükümette başbakan ya da bakan olarak görev alabildikleri gibi Anayasa Mahkemesi'ne anayasada öngörülen sayıda üye seçebilirdi. Senato siyasi parti grupları veya üye sayısının altıda biri Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açabilirdi (Demirci, 2010:202,203). Anayasanın değiştirilmesi usulünde de Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu eşit yetkilere sahiptir. Anayasa'nın 155. maddesine göre, Anayasa değişikliği teklifinin kabulü için "Meclislerin ayrı ayrı üye tamsayılarının üçte iki çoğunluğunun oyu" yeterli görülmüştür (Gözler, 2007:45).

Millet Meclisi ve Senato'nun ayrı ayrı toplanması genel kural olsa da, anayasa bazı yetkilerin kullanılmasında, birlikte toplanmayı da öngörmüştür (Soysal, 1969:253). İki meclisin ve birleşik toplantıların çalışma yöntemleri ve görüşme usulleri kısmen anayasada, daha çok da kendi iç tüzüklerinde düzenlenmiş ve oldukça demokratik esaslara bağlanmıştır (Tanör, 2006:396). Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü(CSGS; 1978); Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 27 Aralık 1963 tarihli 21.birleşiminde kabul edilerek 18.1.1964 tarih ve 11610 sayılı Resmi Gazete'de ilan edilmiştir. İçtüzük toplamda üç bölüm, altı kısım ve 183 maddeden oluşmuştur (Ezherli, 1992:155). Meclisler, Anayasa'ya uymak koşuluyla, kendi çalışma kurallarını istedikleri gibi belirlemiştir. Başka hiçbir organ ve kuruluşun, meclislerin bu düzenleme yetkisine karışma yetkisi bulunmamaktadır (Tanilli, 2002:298). TBMM'nin üst meclisi sıfatıyla çalışmalarını yürüten Cumhuriyet Senatosu, salt çoğunlukla toplanıp, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar vermiştir.

2.2.Senato Üyeleri ve Seçimleri

Cumhuriyet Senatosu, üç farklı grup üyeden oluşmuştur. 150 kişi olan birinci grup üyeler halk tarafından; 15 kişi olan ikinci grup üyeler ise Cumhurbaşkanı tarafından seçilirdi. İlk iki grup üyelerin görev süresi altı yıla sınırlandırılmışken, üçüncü grup üyeler ömür boyu bu görevde kalabilirlerdi. Anayasa bunlara "tabii üyeler" ismini vermiştir. Bunlar da kendi içinde

iki gruba ayrılırdı. Bunlardan birincisi MBK başkan ve üyeleri, ikincisi ise eski cumhurbaşkanlarıdır (Gözler, 2007:44). Senatosunun tabii üyelerini oluşturan MBK Başkanı ve üyeleri ile eski cumhurbaşkanları ancak kendi istekleriyle görevlerinden ayrılabilirlerdi ya da bir siyasi partiye katılmaları halinde ilk yapılacak üyelik seçimlerinde bu sıfatları sona ererdi. 16 Kasım 1972 tarihine kadar Cumhuriyet Senatosu'nda tabii üye olarak yalnızca eski MBK üyeleri yer almış; bu tarihten itibaren Senato'ya eski cumhurbaşkanları da katılarak Cumhuriyet Senatosu'nda tabii üye sayısı 25'e çıkmıştır (Tuncer, 2010:96). Tabii üyelik bir çeşit "şeref üyeliği" niteliği taşımıştır. Cumhurbaşkanı olarak devlete hizmet etmiş olanlar veya verdikleri söze bağlı kalarak ellerindeki iktidarı yeni Anayasaya göre kurulmuş parlamentoya devredenler, bu hizmetlerinden dolayı böyle bir üyeliğe getirilmişlerdir (Soysal, 1969:254).

Tabii üyeler dışındaki Cumhuriyet Senatosu üyeleri için, kırk yaşını doldurmuş olma ve yükseköğrenim mezunu olma şartı getirilmiştir. Cumhurbaşkanı seçilecek üyeler için de kırk yaşını doldurmanın dışında, çeşitli alanlarda seçkin hizmetleriyle tanınmış olma şartı aranmıştır (Şaylan, 1983:2670). Cumhuriyet Senatosu'nda seçkin hizmetlerde bulunmuş kişilere yer vermenin temel gerekçesi, görevleri dolayısıyla daha önce siyasal partilere giremeyen, herhangi bir seçim çevresinde seçmen tabanı bulunmayan değerli uzman ve bürokratları Senato'ya yani aynı zamanda Meclis'e kazandırarak daha verimli çalışmalar yapılmasını sağlamaktır (Türk, 1997:100). Çeşitli alanlarda seçkin hizmetler yapmış olanlardan, yükseköğrenim yapmış olma şartı aranmamıştır (Aldıkaçtı, 1978:262). Kontenjan senatörlüğü denen bu gurubun bu haliyle devlet elitini temsil ettiği düşünülebilir. Ancak kontenjan senatörlerinin genel oyla seçilmeden senato da yer alması, genel oyla seçilerek parlamentoda görev yapan senatörlerin eleştirilerine neden olmuştur (Demirci, 2010:208).

2.2.1.Genel Oyla Gelen Üyeler

Milletvekillerinin ve seçimle belirlenen senatörlerin seçilme yeterliliğiyle ilgili koşullar, Anayasa'nın 68. Maddesinde açıkça belirtilmiştir. Cumhuriyet Senatosu üyeleri milletvekillerinin aksine, otuz değil, kırk yaşını doldurmuş olmak zorundadır. Yine milletvekilliği için "Türkçe okuma yazma bilmek" yeterli sayılmışken, senatörler için üniversite mezunu olma zorunluluğu getirilmiştir (Soysal, 1969:255). Eğitim durumundaki bu özel kriter nedeni ile senato "Okumuşlar Meclisi" olarak da adlandırılmıştır.73. maddeye göre genel oyla seçilen senatörler altı yıl için seçilir, ancak senatörlerin üçte biri her iki yılda bir yenilenir (Aldıkaçtı, 1978:261). Bununla kamuoyundaki değişmelerin Cumhuriyet Senatosu'na daha çabuk yansması hedeflenmiştir (Uran, 2008:221). Seçimleri düzenleyen 74. maddeye göre seçimlerin geriye bırakılması yahut 69. veya 108. maddeye göre seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde, Cumhuriyet Senatosu seçimleri de Millet Meclisi seçimleriyle birlikte yapılmak üzere geriye bırakılmış veya öne alınmış olur.

Yaklaşık on dokuz yıllık süreçte Cumhuriyet Senatosu'nda 608 üye yer almıştır. Bu üyelerin; 512'si 1 genel ve 7 yenileme seçimleriyle, 71'i Cumhurbaşkanı'nın atamasıyla, 25'i ise tabii üye sıfatıyla Senatoda bulunmuştur. Cumhuriyet Senatosu'nun genel oyla seçilen

üyelerini belirlemek için yapılan 8 seçimde 512 sandalye için oy kullanılmıştır. Seçilen 512 üyenin; 150'si üyelerin tümünü belirlemek için 1961'de yapılan genel seçimle, 348'i, 7 kez yapılan üçte bir yenileme seçimleriyle, 14'ü ise yenileme seçimleriyle birlikte yapılan ara seçimleriyle belirlenmiştir. Seçimle belirlenen 512 sandalyenin 278'ini AP (%54,3), 171'ini CHP (%33,4) çıkarmıştır. Diğer 6 parti ve bağımsızların sandalye sayısı ise 63 kişidir (Tuncer, 2010:93). Cumhuriyet Senatosu seçimlerinde başlangıçta çoğunluk sistemi uygulanmıştır. 1964'te yapılan bir değişiklikle, Millet Meclisi üyelerinin seçiminde kullanılan d'Hondt sistemi küçük bir farkla benimsenmiş daha sonra ise milli bakiye usulü uygulanmıştır. Nihayet tekrar d'Hondt sistemine dönmüştür (Şaylan, 1983:2670).

Cumhuriyet Senatosu seçimleriyle, Senato'ya Erzincan Senatörü olarak seçilen üç isim sırasıyla Fehmi Baysoy, Niyazi Ünsal ve Orhan Özen'dir.

3.CUMHURİYET SENATOSU ERZİNCAN ÜYELERİ (1961-1980)

3.1.Fehmi Baysoy

1916'da Erzincan'da doğmuştur. Şakir Bey ve Arife Hanımın oğludur. İlk ve ortaöğreniminden sonra 1940'da Veteriner Fakültesini bitirerek Veteriner Hekim olmuştur. 31 Temmuz 1940'da İstanbul İl Merkez Veterinerliğine atanmıştır. 31 Ekim 1940'da askerlik hizmetini yerine getirmek üzere görevinden ayrılmıştır. Askeri Veteriner Tatbikat Okulundaki eğitimden sonra Yedek Teğmen rütbesiyle kıtaya katılmıştır. 28 Aralık 1942'de Yedek Üsteğmen olarak terhis edilmiş ve eski görevine dönmüştür. 24 Temmuz 1943'de Trabzon Merkez Veterineri olarak görevlendirilmiş ve 31 Ekim 1945'de Trabzon İl Veteriner Müdürü olmuştur. 8 Mart 1948'de Müfettiş Yardımcısı olarak Tarım Bakanlığı Teftiş Kuruluna atanan Baysoy, 13 Temmuz 1949'da Müfettişliğe yükseltilmiştir. 16 Aralık 1950'de Erzincan, 12 Temmuz 1954'de Giresun, 24 Ocak 1955'de tekrar Erzincan İl Veteriner Müdürlüğüne getirilmiştir. 17 Eylül 1957'de milletvekilliği adaylığı dolayısıyla görevinden istifa eden Baysoy, seçilememesi üzerine 31 Ekim'de görevine geri dönmüştür. 7 Mart 1958'de Tarım Bakanlığı Müfettişliğine atanmıştır. 21 Ağustos 1961'de Ankara Merkez Salgın Hastalıklar Uzmanı olarak görevlendirilmiştir. 1961 Anayasasının yürürlüğe girmesinden sonra TBMM I. (XII.) Dönemi için yapılan genel seçimde, Yeni Türkiye Partisi (YTP) adayı olan Baysoy, Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyeliğine seçilmiştir. 7 Nisan 1964'de partisinden ayrılarak Cumhuriyet Halk Partisine geçmiştir. 7 Haziran 1964'deki üçte bir yenileme seçimlerinde, Cumhuriyet Halk Partisi adayı olarak yeniden seçilerek üyeliğini 14 Ekim 1973 genel seçimlerine kadar sürdürmüştür. Bu arada 2 Mayıs 1967'de Cumhuriyet Halk Partisi'nden de ayrılarak Güven Partisi'ne katılmıştır. Senato'da Sanayi ve Tarım, Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) komisyonlarında üye, Tarım Komisyonunda Sözcü Üye, Malî ve İktisadi İşler Komisyonunda Üye, Senato Hesaplarını İnceleme Komisyonunda Kâtip Üye ve son olarak Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar-İskân Komisyonunda üye olarak çalışmıştır. (7) sözlü, (5) yazılı soru önergesi vermiş, genel kurulda (123) konuşma yapmıştır. Ayrıca Türkiye A.E.T. Parlamento Komisyonununun 14-18 Mayıs 1969'da Paris'te yaptığı toplantıya üye olarak katılmıştır. Senatodan ayrıldıktan sonra yaşamını

sürdürdüğü İzmir'de 19 Ocak 1984'de vefat etmiş, Menemen'de toprağa verilmiştir. Baysoy 27 Eylül 1945'de Zehra Berin (1925) ile evlenmiştir. Ahmet Önder (1946), Ali Rıza (1948-1993), Şefika Serpil (1950), Zeynep Bilge (1953) ve Selim Zühtü (1960) nün babasıdır. (Çoker, 1998:213,214).

Fehmi Baysoy, gerek yapmış olduğu konuşmalar gerekse farklı konularda verdiği önergeler ile senato çalışmalarına önemli katkılar sağlamıştır. Baysoy'un yapmış olduğu faaliyetleri; söz alma, soru önergeleri ve demeçler olmak üzere üç başlık altında toplamak mümkündür. Senato içerisinde oldukça aktif görünen Baysoy, farklı konularda söz alarak, meclis bünyesinde çok sayıda konuşma yapmıştır. Yaptığı konuşmalarda özellikle bazı ulusal meseleler ile memleketi ve aynı zamanda senatörü olduğu Erzincan ile ilgili görüş ve tespitlere yer vermiştir.

3.2. Senato Faaliyetleri

Türkiye'de kuraklık, yağışların azaldığı belli dönemlerde ortaya çıkan ve sosyo ekonomik açıdan önemli problemlere yol açan bir süreçtir. 1962 yılında yaşanan kuraklık, gıda üretiminde azalmalara ve ekonomik kayıplara yol açmıştır. Özellikle doğu da had safhaya varan kuraklığa karşı alınacak tedbirlerle ilgili Baysoy, Tarım Bakanlığı veya Ziraat Bankası vasıtasıyla köylüye tohumluk kredi verilmesi ve mahallinden temin edilen tohumluk kullanılmasını istemiştir. Ayrıca ileriki yıllarda yaşanabilecek kıtlıklara karşı, çeşitli bölgelerde yem ve yiyecek depolarının kurulmasını kaçınılmaz olarak görmüştür (CSTD C:1, 1962:305).Doğu illerindeki kıtlık durumunu yerinde incelemek üzere 5 kişiden oluşan komisyonun raporu sonrasında şahsi kanaatini; *“Gönül isterdi ki, Ziraat Bakanlığı da bu şekilde pilot bölgeler kursun. Ziraatte, veterinerde, ormanda bir seferberlik teşkilâtı kursun. Nitekim bu tatbikatın çok iyi misalleri ilerde görülecektir. İyi çalışan ziraat teşkilâtlarının bulunduğu yerlerde pekâlâ banka borçları ödenmiştir”* (CSTD C:3, 1962:123) şeklinde açıklamıştır. Tarım Bakanlığı 1962 Yılı Bütçesi üzerinde söz alan Baysoy; Tarım Bakanlığı bütçelerinin yıldır hem genelde hem de sektörel alanda yetersiz olduğunu,1962 bütçe metninde aynı yetersizliklerin devam ettiğini söyleyerek, *“Tarım Bakanlığı bütçesi millî hasılaya göre ayarlanarak hakkı verilmiş bir bütçe değildir”* eleştirisi yapmıştır(CSTD C:2, 1962:375,376).

Baysoy, İmar ve İskân Bakanlığı 1962 Yılı Bütçesi münasebetiyle yaptığı konuşmada, 1939 yılında gerçekleşen Erzincan Depremi sonrasında yaşananlara dikkat çekmiştir. İmar ve İskân Bakanı ile mesai arkadaşlarından, deprem sonrasında süre gelen sorunların çözümü için taleplerde bulunmuş ve Erzincan'da yaşanan problemlere dair tespitler yapmıştır(CSTD C:3, 1962:550,551).

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün görev, yetki ve kuruluşu hakkında Millet Meclisi'nde kabul edilen kanun tasarısı ve geçici komisyon raporu nedeniyle söz alan Baysoy, çeşitli branşları içine alması gereken İstatistik Enstitüsü'nde, hayvancılıkla ilgili bir uzmanın da bulunması gerektiğini ifade etmiştir(CSTD C:3, 1962:614). Baysoy'un veteriner hekim olması, özellikle hayvancılık konusunda yaşanan problemlere vakıf olmasında ve bu sorunları senato gündemine taşımasında etkili olmuştur.

Yedek Subay ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu'nun 3. maddesinin 3. fıkrasının değiştirilmesi hakkında Millet Meclisi'nce kabul edilen kanun tasarısı ve Cumhuriyet Senatosu Milli Savunma Komisyonu raporu nedeniyle söz alan Baysoy, kanunun birinci maddesinin son kısmında bulunan *"Milli Savunma Bakanlığınca lüzumu kadar uzatılabilir ve ihtiyaç halinde tabip, eczacı ve dış tabipleri için üç aya kadar indirilebilir. Bu uzatma ve kısaltmadan dolayı iki senelik hizmet süresi değişmez"* hükmünde yer alan tabip kavramına veteriner hekimlerinde dahil edilmesini istemiştir. Baysoy'a göre artık orduda atlı birlikler olmadığına göre, ülkenin çok miktarda veteriner ihtiyacı olduğu dönemde, veterinerlerinde askerlik süresinin kısaltılmasından yararlanması gerekmektedir. Baysoy, o dönemde 80 bin hayvana bir veteriner hekimin düştüğünü ifade ederek, veteriner hekimlerin sivil olarak görevlerini icra etmesinin daha faydalı olacağını savunmuştur.(CSTD C:4, 1962:325).

Baysoy, 1962 yılının bütçe müzakereleri sırasında, büyük depremden sonra yirmi üç yıl geçmesine rağmen bu sorunun senato gündemine alınmamasından yakınmıştır. İmar ve İskân Bakanlığı'nın 1963 yılı bütçe kanunu tasarısıyla ilgili son söz Baysoy'a verildiğinde de yine bu konu üzerinde durmuştur. 1963 yılında İmar ve İskân Bakanı ve mesai arkadaşlarının Erzincan'a gelerek durumu yerinde gördüklerini, bu ziyaretin Erzincanlıları tamamen tatmin etmediğini, bununla birlikte bu durumun önümüzdeki senelerde olumlu bir takım gelişmelere vesile olacağına inandığını söylemiştir(CSTD C:9, 1963:603,604).

Devlet Planlama Teşkilatı Bütçesinin 1964 yılı senato görüşmelerinde de Erzincan'ın önemli sorunlarını gündeme taşıyarak, yetkililerden bir takım taleplerde bulunmuştur(CSTD C:18, 1964:156,157). 5 Mart 1964 tarihli Senato birleşimde gündem dışı söz alan Baysoy, devlet dairelerinin bir kısmında işlere gerektiği kadar önem verilmediğini iddia etmiştir. İşlerin zamanında ve normal sınırlar içerisinde yürütülmediğini belirten Baysoy, bu soruna bir çözüm bulunması gerektiğini ifade ederek, devlet kurumlarında tespit ettiği bu sorunlarla alakalı örnekler vermiştir(CSTD C:19, 1964:1126, 127).

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün 1965 yılı Bütçesi nedeniyle söz alan Baysoy, Erzincan'da bir kapalı spor salonunun yapılması tasarısını hatırlatarak, yaşanan gecikmeleri ve aksaklıkları gündeme getirmiştir.(CSTD C:24, 1964:315). 1965 yılı İçişleri Bakanlığı Bütçesi nedeniyle söz alan Baysoy'un temas ettiği konu, bakanlıklar arasındaki koordinasyon eksikliği nedeniyle yaşanan ekonomik kayıplardır (CSTD C:24, 1964:414, 415). Baysoy'un bakanlıklar arasındaki işbirliğine dikkat çektiği konuşmada ayrıca Erzincan'da görülen şap hastalığına yönelik çözüm önerileri de yer almıştır.

Baysoy, 1966 yılı Devlet Planlama Teşkilatı Bütçesi'nin plan ve programı ile ilgili bazı hususlara dikkat çekmiştir. Özellikle plan ve hedef stratejisinde, yatırımların yurt genelinde dengeli dağılımı söz konusuysen, uygulamada görülen uyuşmazlıklara dikkat çekmiş, geri kalmış bölgelere kalkınmada öncelik verilmesi gerektiğini söylemiştir. Konuşmasının devamında, doğu ve batı illeri arasında önemli bir geçiş güzergâhında bulunan Erzincan'ın, karayolu yapım çalışmalarında özellikle Refahiye kısmında yoğunlaşan gecikmenin, önemli ekonomik kayıplara yol açtığını ifade etmiştir(CSTD C:32, 1966:193).

1966 yılı Bayındırlık Bakanlığı Bütçesi nedeniyle söz alan Baysoy'un konuşması Erzincan'ın Tercan ilçesinde 1962 yılında yapımı planlanan baraj üzerinden yoğunlaşmıştır. Bu baraj dış finansman desteği ile yapılacak barajlar arasında yer almıştır. Fakat daha sonra kendi imkânlarımızla yapılması için etüt ve projeleri yapılmıştır. Baysoy, 1966 yılının ilk aylarında programa alındığı söylendiği halde, bu konuda bir gelişme yaşanmadığından şikâyet etmiştir(CSTD C:32, 1966:551).

1966 yılı Ulaştırma Bakanlığı Bütçesi nedeniyle söz alan Baysoy, Erzincan'da yaşanan telefon problemine dikkat çekmiştir. 1961 yılında otomatik telefon için Erzincan'dan başvuru yapıldığını, ancak sözleşmenin her yıl bir sonraki yıla ertelendiğini belirtmiştir. Nihayetinde fabrikanın kurulup telefonların ihale edilmesinin 1967'ye kaldığını söyleyerek bu durumdan yakınmıştır(CSTD C:33, 1966:149).

1966 yılı İmar ve İskân Bakanlığı Bütçesi nedeniyle söz alan Baysoy:

"Bizim Erzincan'da Hükümetin eliyle kurulmuş gündüz konu mevzuu vardır. 1939'dan beri envanteri yapıldı. Bu bakımdan medyunu şükranım. Fakat hâlâ bir el uzanamamıştır. Burada 12 bin nüfus vardır. Aşağı-yukarı Erzincan'ın büyük bir nüfusu oradadır. Fakat burası feci bir durumdadır. Şimdiye kadar birkaç bakan buraya seyahat yaparak halkı sevindirdiler, fakat bir neticesi çıkmadı. Bu mevzuu bu sene ele alacak mısınız, bu hususta ne düşünüyorsunuz?" sorusuna İmar ve İskân Bakanı Haldun Menteşeoğlu: *"Muhterem arkadaşım Sayın Baysoy müsterih olsunlar, Bütçe müzakereleri bittikten sonra ilk gideceğim yer Erzincan'dır. Bu konu üzerinde durmaktayız. Bu sene ne kadar ev yapacağımızı da plânlamak üzereyiz. Arzu ederlerse, kendileri de buyursunlar. Bakanlığım bu sene Erzincan üzerinde kudreti nöbetinde ciddiyetle duracaktır."* cevabını vermiştir (CSTD C:33, 1966:348). İmar ve İskân Bakanı'nın verdiği cevap sonrasında söz alan Baysoy, uzun yıllardır devam eden meselenin artık çözüme kavuşturulması ve vatandaşların kendi evlerini yapmaları konusunda desteklenmeleri gerektiğini ifade etmiştir (CSTD C:39, 1967:506, 507).

1968 yılı Devlet Planlama Teşkilatı Bütçesi nedeniyle söz alan Baysoy, Türkiye'nin bir bütün olduğunu vurgulayarak Erzincan Tercan ovasının sulanma konusunu gündeme taşımıştır. Barajın yapılıp faaliyete geçmesi durumunda bölgede 25 bin hektarlık verimli bir alanın suya kavuşacağını dile getirmiştir (CSTD C:45, 1968:292, 294).

Baysoy, Ulaştırma Bakanlığının bütçesi hakkında söz alarak doğu trenleri üzerinde durmuş, Erzincanlılar için tren yolunun önemini vurgulamıştır. Konuşmasının devamında yine yerel bir sorunu dile getiren Baysoy, 1952 yılında Erzincan'da bulunan hava alanı bahsini açmıştır. Bu dönemde burayı işleten bir tümenin olduğunu ancak daha sonra başka bir yere nakledilmesi sonrasında hava ulaşımında aksaklık yaşandığını dile getirmiştir(CSTD C:45, 1968:945, 946).

Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler Kanun'u tasarısı nedeniyle söz alan Baysoy; kendisinin de bir afet bölgesi çocuğu olduğunu belirterek bu kanunun birçok yenilik getirdiğini ifade etmiştir. Erzincan Ovasında yaşanan su taşkını, Kemah Yardara Köyü'nde yaşanan kayma sonrasında yaşanan gelişmeleri, Üzümlü Bucağı'ndaki dere taşması

gibi yöre sorunlarını meclis kürsüsüne taşımıştır. Böylece olası afet bölgelerinde tedbirler alınmasının önemi üzerinde durmuştur(CSTD C:47, 1968:172, 173).

Baysoy, 4936 sayılı Üniversiteler Kanununun 27.10.1960 tarih ve 115 sayılı Kanunla değiştirilen 32 ve 38. maddelerinde değişiklik yapılmasına, bir ek ve iki geçici madde ilavesine ve 7163 sayılı Kanunun 19. maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı nedeniyle söz alarak bu tasarıya muhalefet etmiştir. Baysoy, tasarıyla üniversite asistanlarına tanınan hakların, üniversite dışında ihtisas yapanlara verilmemesinin, haksızlığa yol açacağı endişesidir(CSTD C:53, 1969:704, 704).

Baysoy, Milli Savunma Bakanlığı 1971 yılı bütçesi hakkında söz alarak, Erzincan Belediyesi'nin ordudan alamadığı elektrik ve su ücreti olan 450 bin lirayı ve bu konu hakkında dönemin Erzincan Belediye Başkanı ile yaptığı konuşmayı gündeme getirmiştir(CSTD C:63, 1971:381, 382).

1970 yılı Devlet Planlama Teşkilatı Bütçesi nedeniyle söz alan Baysoy'un değindiği noktalardan birisi, kontrollü kredi sistemidir. Bu uygulama ilk kez Denizli'de daha sonra da Erzincan'da başlatılmıştır. Ancak uygulamada birtakım usulsüzlüklerin yaşandığını ve bunun giderilmesi için düzenlemeye ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Baysoy, açıklamalarına tarım ve ziraat konularıyla devam etmiş, yapılacak yatırımlara yönelik fikirlerini beyan etmiştir(CSTD C:56 1970:408, 410).

1970 yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçesi nedeniyle Güven Partisi adına söz alan Baysoy;“...Muhtelif vesilelerle ve seçim beyannamemizde de dine saygılı bir parti olduğumuzu beyan etmiştik, Türkiye’de İmam Hatip Okullarını ve İslam Enstitülerinin açılmasına taraftarız. Ancak tam ve bilgili öğretim üyesi olmadıktan sonra adedin fazlalaştırılmasının da hatalı olacağı gayet tabiidir. Şu halde okullarımızı açarken yetişmiş öğretim üyelerini de temin etmekle mükellef olmamız gerekir...”(CSTD C:56, 1970:451) diyerek, alt yapısı oluşturulmadan açılacak İmam Hatip Okulları ve İslam Enstitüleri'nin yaşayacağı sorunlara dikkat çekmiştir.

Ulaştırma Bakanlığı 1971 Yılı Bütçesi görüşmeleri esnasında söz alan Baysoy, ilk kez 1968 yılı bütçe görüşmelerinde gündeme getirdiği Erzincan Hava Alanı sorununu ile ilgili olarak: “...Malumunuz, şimdi orada bir de ordu merkezi vardır. Erzincan vatandaşı da havayollarına alışmıştır. Gidip gelmeyi arzu eder. Daha doğrusu, bir şeye evvelâ alıştırıyorsunuz, vaktiyle her gün uçak seferleri olan yeri haftada ikiye, üçe falan indiriyorsunuz. Ya bir şeye bizi alıştırmayın yahut alıştırdınızsa onu da normal bir şekilde yürütün... Sonra bir derdimiz daha var. Alana büyük uçaklar inmez, küçük uçaklar iner. Sebep? Pistin 50 metre kadar uzatılması lazım. Vallâ, iki senedir bu iş için rica ederiz, ilgilenen olmaz. Lütfedin de, hele yeni Sayın Ulaştırma Bakanım lütfederse, hakikaten Erzincan'ın büyük bir derdi halledilmiş olur”(CSTD C:63, 1971:139, 140) sözleriyle, Erzincan'ın uzun yıllardır yaşadığı hava ulaşımı sorununun çözümünü istemiştir.

3.3. Mecliste Verdiği Soru Önergeleri

Baysoy, “Kredili Buğday Tahsisine Dair” Ticaret Bakanlığına yazılı bir soru önergesi vermiştir. (CSTD C:16, 1963:68). Baysoy’un sunduğu üç maddelik soru önergesinin ilk maddesi, 1963 yılı içinde hangi vilayet ve kazalara ne kadar kredili buğday tahsis edildiği, ikinci maddesi tevzi müddetlerinin kaç defa uzatıldığı, son maddesi ise, hibe suretiyle buğday verilip verilmediği, verilmiş ise miktarı ile nerelere verildiğine yöneliktir. Baysoy’un kredili buğday tahsisi ile ilgili önergesi incelenerek dönemin Ticaret Bakanı Ahmet Oğuz tarafından yazılı cevaplanmıştır. Cevapta 1963 yılında hangi vilayetlere ne miktar kredili buğday tahsis edildiği il il açıklanmış, ikinci maddede; 31 Temmuz 1963 tarihinde sona eren tevziat müddetinin, 31 Ağustos 1963, 30 Eylül 1963 ve 31 Ekim 1963 tarihine kadar üç defa uzatıldığı belirtilmiştir. Soru önergesinin son maddesine ise, 1963 yılında hibe buğday tahsisi yapılmadığı, doğrudan doğruya Ordu ve Trabzon’a üçer bin tondan toplam olarak 6000 ton buğday tahsis edildiği cevabı verilmiştir (CSTD C:16, 1963:119).

Baysoy, yapımı yarıda bırakılan ya da bitirildiği halde hizmete sokulmayan Et ve Balık Kurumu’nun soğuk hava depolarına yönelik olarak Ticaret Bakanlığı’na yazılı bir soru önergesi vermiştir.(CSTD C:23, 1965:76). Önergesinde, yurdun çeşitli yerlerinde Et ve Balık Kurumu Müdürlüğü’nce yaptırılıp da tamamlanmamış veya işletmeye açılmamış soğuk hava depolarının nerelerde olduğu, mahiyeti, bu depoların hangi tarihlerde yaptırıldığı, yapıldıkları gündenden itibaren bakım ve bekçi masrafları için ne kadar ödeme yapıldığının açıklanmasını istemiştir. Bu önerge Ticaret Bakanı Macit Zeren tarafından yazılı olarak cevaplandırılmıştır. Verilen cevapta, yurdun çeşitli yerlerinde Et ve Balık Kurumu tarafından başlanıp, daha sonra bakanlar kurulu kararı ile terk ve tehir edilen soğuk depoların buldukları yerler, inşaatın başlama ve durdurulma tarihleriyle, inşaatın durdurulmasından bugüne kadar bakım ve bekçi masraflarını gösterir bilgi dökümü çıkarılmıştır. Ayrıca cevabi metinde, hükümetçe terk ve tehir edilen tesislerle ilgili olarak Devlet Planlama Teşkilatı Müteşarlığı’nın Et ve Balık Kurumu’na gönderdiği bir yazı da eklenmiştir. Bu yazıda farklı illerde yarım bırakılmış kurum tesislerinin tamamlanmalarından fayda elde edilecek olanların tespiti amacıyla bir incelemenin yaptırılıp sonucun bildirilmesi istenildiği belirtilmiştir (CSTD C:25, 1965:447, 448).

Baysoy’un, Erzincan ovasındaki taşkınlara dair sunmuş olduğu sözlü soru önergesi iki maddeyi içermektedir. Bir numaralı sorusu; “*Erzincan ovası sağ sahilindeki yan derelerin, köylerin ev ve arazilerinde bu seneki taşkından ne kadar zarar gördükleri? Bu Taşkınlardan zarar görenlere bir yardım yapılmış mıdır? Yine bu derelerin ıslahı ve gelecek zararların önlenmesi için ne düşünülüyor?*”. İki numaralı sorusu ise; “*Erzincan’da Fırat’ın bu yılki taşkınyından: Ne kadar arazi zarar görmüş, ne kadar ev yıkılmış ve zarara uğrayanlara ne gibi yardımlar yapılmıştır? Gelecek senelerde olması muhtemel taşkınları önlemek için Fırat setlerinin yükseltilmesi düşünülüyor mu, düşünülüyorsa ne zaman başlanacaktır?*” şeklinindedir. Baysoy, bu sorulardan bir numaralı olanı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ile Tarım Bakanı, iki numaralı sorusunun da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını istemiştir.

3.4.Demeç ve Söylevler

Baysoy, 21 Mart 1963 Salı günü yapılan 51. birleşimin dördüncü toplantısında gündem dışı söz alarak iki konu üzerinde durmuştur. İlk olarak Erzurum - Erzincan Karayolu üzerinde bulunan bir köye uğradığını belirterek, burada köylüden Zirai Gelir Vergisi konusunda dinlediği şikâyetleri ilemiştir. Bu şikâyetlerin giderilmesi için köylüyle yakın temasta olan memurların -örneğin öğretmenlerin- plan ve konulan vergiler hakkında bilgilendirilmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Bu memurların, zirai faaliyette bulunanların Gelir Vergisine tabi tutulması konusunda yapılan değişiklikler hakkında bilgilendirilmesi, onların da bu bilgileri köylere ileterek köylünün aydınlatılması gerektiği düşüncesindedir. Konuşmasının devamında ise ordu pazarlarından esnafın duyduğu endişenin giderilmesi ve ordu mensuplarıyla esnaf menfaatlerinin uzlaştırılmasının gerekliliği üzerinde durmuştur(CSTD C:10, 1963:410, 411).

4.NİYAZİ ÜNSAL

1927'de Erzincan Refahiye İlçesi Çatalçam (Zevker) Bucağında doğmuştur. İsmail Efendi ve Türkmen Hanımın oğludur. İlk ve ortaöğreniminden sonra 1948'de Yıldızeli-Pamukpınar Köy Enstitüsünü bitirerek, 12 Ekim 1948'de Refahiye Köst Köyü Okulu öğretmenliğine atanmıştır. 11 Eylül 1952'de Kemah İlçesi 11. bölge, 28 Ekim 1954'de Çayırılı İlçesi 17. bölge gezici başöğretmeni, 29 Ağustos 1955'de Refahiye İlçesi Zevker Bucağı Okulu Başöğretmeni olarak görevlendirilmiştir. 1 Haziran 1956'da askerlik hizmetine başlamış, 1 Aralık 1956'da Yedek Piyade Asteğmen rütbesiyle Yedek Subay Okulundan mezun olarak kıt'aya katılmıştır. 1 Haziran 1956'da Yedek Teğmenliğe terfi ederek, 30 Kasım 1957'de terhis edilmiştir. Refahiye İlçesi Melikşerif Köyü Okulu Başöğretmeni olarak görevine dönmüştür. 11 Ekim 1960'da Siirt Tillo (Aydınlar) Bucağı Merkez Okulu Başöğretmeni, 19 Ekim 1961'de Ankara-Kızılcahamam Orhangazi Okulu, 26 Kasım 1962'de aynı yer Kâzım Karabekir Okulu öğretmenliği olmuştur. 4 Eylül 1964'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde eğitime başlamıştır. Buradaki eğitimini tamamladıktan sonra 19 Ekim 1966'da ilköğretim Müfettişliğine atanmıştır. 18 Aralık 1967'de Erzurum, 27 Temmuz 1972'de Adana ilköğretim Müfettişi olarak görevlendirilmiştir. 14 Ekim 1973'de yapılan Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçiminde Cumhuriyet Halk Partisi adayı olarak Erzincan Üyeliğine seçilmiştir. Senato'da Millî Eğitim Gençlik ve Spor Komisyonunda üye olarak çalışmıştır. Ayrıca Parlamentolar arası Birlik Türk Grubu üyesi olarak 19-24 Nisan 1976'da New Mexico'da yapılan toplantıya katılmıştır. Senato Genel Kurulu'nda (99) konuşma yapmış, (4) sözlü, (37) yazılı soru önergesi vermiştir. 14 Ekim 1979'daki üçte bir yenileme seçiminde üyeliği sona ermiştir. 28 Eylül 1949'da Makbule Hanım ile evlenen Ünsal, Ercan (1951), Bircan (RIZAOĞLU) (1952), Gülcan (TÜRKMEN) (1954), Sercan (1956) ve Soncan'ın (1959) babasıdır. "Terör Olgusu ve Türkiye Gerçeği" adlı 648 sayfalık eseri Dönüşüm Yayınları tarafından, "Devlet Terörü" adlı 710 sayfalık eseri Ürün Yayınları tarafından basılmıştır (Çoker, 1998:293,294). Ünsal, 26 Ekim 2010 yılında 83 yaşında hayatını kaybetmiştir (Cumhuriyet, 2020).

Niyazi Ünsal Senato içerisinde oldukça aktif çalışmış, farklı konularda söz almış, senato genel kurulunda çok sayıda konuşma yapmıştır. Türkiye’de ideolojik kamplaşmanın şekillendiği bu süreçte, Ünsal’ın hem senato içerisinde hem de dışındaki söylem ve eylemleri çoğu zaman siyasetin gündemini belirlemiştir. Partiler arasında karşılıklı suçlamaların giderek arttığı bu dönemde, Ünsal CHP’nin en önemli simalarından birisi olmuştur.

Ünsal, CHP-MSP koalisyonunda Başbakan Yardımcısı görevini üstlenen Erbakan’ın, Erzincan’da temelini attığı bir tesise ait beton temel parçasını aracıyla Ankara’ya götürerek, 11 Temmuz 1976’da TBMM önünde basın toplantısı düzenlemiştir. Temelin devlet kayıtlarında bulunmadığını belirten Ünsal, “Otomobil bagajında taşınan bu temel Milliyetçi Cephe Hükümeti’nin bir süredir yurt düzeyinde attığı sahte temellerden birisidir” demiştir. Ünsal hakkında bu basın toplantısının ardından “temel çalma” suçundan dava açılmıştır. Ünsal, CHP’li İçişleri Bakanı İrfan Özyıldırım’ı terör olayları karşısında etkisiz kalmakla suçlamış ve Özyıldırım’ın istifasını istemiştir. Ünsal, Özyıldırım’ya tepkisinin ardından kesin ihraç istemiyle CHP Disiplin Kurulu’na sevk edilmiştir. Yine Ünsal, TRT Genel Müdürü Şaban Karataş döneminde, kurumda Atatürk ve devrim düşmanlığı yapıldığını savunan basın toplantısıyla da gündem olmuştur. Ayrıca 25 Ağustos 1981 tarihinde görülmekte olan MHP Davasında, savcının Ünsal’ı MHP Senatörü zannedip, tartışma yaratan mektup dolayısıyla Alparslan Türkeş’i suçlaması, uzun süre tartışma konusu olmuştur (Milliyet, 2010).

4.1.Senato Faaliyetleri

1973 yılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı üzerine söz alan Ünsal, Türkiye’nin planlı dönemde olduğuna vurgu yaparak, sene sonunda sıkışık günlerde yapılan aktarmalara izin verilmemesi gerektiğini savunmuştur. Konuşmasının sonuç kısmında, ilgililerin bütçesine göre planını, planına göre projesini, bu projelere göre de bütçesini ayarlamak zorunda olduğunu ifade ederek, bütçe konusunda yapılan aktarmalara biraz daha hassasiyet gösterilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Onun kanaatine göre büyük usulsüzlüklerin, hatta bir yerde büyük yolsuzlukların yapıldığı nokta burasıdır(CSTD C:13, 1974:608, 609).

Cumhuriyetin kuruluşunun 50. yılı nedeniyle bazı suç ve cezaların affı dolayısıyla verilen kanun teklifi hakkında söz alan Ünsal, affın gerekçesi ve düşüncesine yönelik hükümete ve başbakana yönelik eleştiriler getirmiştir. Ünsal’ın konuşması sürerken af konusundaki düşüncelerinden dolayı bazı senatörlerle karşılık bir tartışma ortamı olmuştur(CSTD C:14, 1974:281).

Ünsal, 1974 yılı Başbakanlık Bütçesi görüşüldüğü sırada söz alarak, hükümet programında geri kalmış bölgelere, özellikle Doğu Anadolu bölgesine özel bir özen gösterileceği ve hizmetlerin bir an evvel bu bölgelere aktarılacağı ifadelerini hatırlatmıştır. Tüm bakanlıkların bütçelerini, hizmet durumlarını bütçe raporlarından ve programlarından incelediğini belirten Ünsal, hükümet programında bu kayıtlara işaret edilmesine rağmen, Doğu Anadolu bölgesi ve diğer geri kalmış bölgelere eksikliği giderici hizmet verilmediğini dile

getirmiştir. İkinci Beş Yıllık Plan sonunda, Rize ilinin %33 ilerlediği, Erzincan ilinin ise %2 gerilediği bilgisini vererek uygulamada ortaya çıkan adaletsizlikten şikâyet etmiştir (CSTD C:15, 1974:168).

1974 yılı Milli Eğitim Bakanlığı bütçe kanunu tasarısı hakkında söz alan Ünsal, bazı kaygılarını dile getirmiştir. Diğer bakanlıklardaki yanlışların düzeltilebileceğini ancak üzerinde görüşülmekte olan Milli Eğitim Bakanlığındaki yanlışların ve o güne kadar gelen tortuların kolay kolay temizlenemeyeceğini söylemiştir. Konuşmasının devamında Milli Eğitimin içinde bulunduğu yanlışları sayan Ünsal, köy ile şehir arasındaki eğitim uygulamalarında büyük farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Anayasaya ters düşen uygulamaların olduğunu ve hiçbir hazırlığın da o günkü programlarda olmadığını söyleyerek eksikliklerin giderilebilmesi için görüşmelerin uzatılmasını istemiştir(CSTD C:15, 1974:596).

1975 Yılı Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerinde ilk sözü alan Ünsal, konuşmasına Amerika Birleşik Devletleri ve NATO'ya yönelik yaptığı eleştirilerle başlamıştır. Konuşmanın esas konusuna girmeden önce, ABD'nin ülkemize vermiş olduğu araç ve gereçleri, anlaşmalardan doğan karşılıklı yardım olarak gösterenleri emperyalist dil kullanmakla itham etmiştir. Çünkü yardım, herhangi bir kimsenin içinde bulunduğu zor durumdan çıkması için yapılan karşılıksız bir davranıştır. Ancak ülkemizin o dönemde ABD ile olan ilişkisinin bu şekilde olmadığı görüşündedir. Ünsal'a göre Türkiye ve ABD, bir ittifakın içinde bazı sorumluluklar yüklenmiş ve bunları anlaşmalara bağlamıştır. ABD'nin verdiği araç ve gereçler bir lütuf olarak değil, anlaşmaların gereği olarak verilmektedir (CSTD C:19, 1975:375).

Ünsal, 1975 Yılı Bayındırlık Bakanlığı Bütçe Kanunu tasarısı ile ilgili konuşmasında, Bayındırlık Bakanlığı'nın durumu ve yürüttüğü işler ile ilgili birtakım bilgiler vermiş, bazı eleştirilerini dile getirmiştir. Erzincan'daki Yüksek Öğretmen Okulu ve yatılı bölge okullarının son birim fiyatları nedeniyle tasfiye edilerek bekletildiğini, Keban Barajı bölgesinde mahsur kalan köylüler için Bayındırlık Bakanlığının ele aldığı köprü ve rampa işlerinin yapımı ile ilgili sorunların devam ettiğini söylemiştir. Konuşmasına, Erzincan'ın bazı ilçelerinin o dönemde yaşadığı ulaşım sorunuyla devam etmiştir. Erzincan'ın Kemah ilçesine; Tunceli, Elazığ ve Malatya ilini dolaşarak gidildiğini, ayrıca İliç, Kemah, Kemaliye ilçelerinin karayolu ile hiç bir yere bağlı olmadığını, buradan geçecek 65 No'lu yolun bir an önce hizmete girmesi gerektiğini söylemiştir(CSTD C:19, 1975:497).

1975 yılı Milli Eğitim Bakanlığı bütçe kanunu tasarısı hakkında CHP Grubu adına söz alan Ünsal, öğretmen ve okul sorununa değinmiştir. Konuşmasının bir bölümünde okul yapma işinde köy-şehir, doğu-batı farklılığı olduğunu söyleyen Ünsal, o dönemde Erzincan İlinin 241 Köyünün okulsuz olduğunu belirterek bu sorunun en kısa sürede çözülmesinin istemiştir(CSTD C:19, 1975:558, 588).

Köy İşleri Bakanlığı 1976 yılı Bütçe kanunu tasarısı görüşmeleri sırasında Ünsal, yerel birkaç konuyu dile getirmiştir. Keban göllenme sahası nedeniyle Munzur dağları ile göllenme sahası arasında kalan Başpınar Nahiyesinin 24 köyünün şehirle bağlantısının kesik olduğunu, bu sorunu iki yıl önce mecliste dile getirmesine rağmen yol sorunun aradan geçen sürede

çözülemediğini belirtmiştir. Köy İşleri Bakanından ve ilgililerden burada mahsur kalmış köylülerin durumuyla ilgilenmelerini istemiştir. Ünsal'ın dile getirdiği diğer bir husus, teklif mahiyetindedir. Bu teklif uzun süre kapalı olan köy yolları üzerinedir. Bazı köy ve bucak yollarının yıl içerisinde 7-8 ay kapalı olduğunu söyleyen Ünsal, bakanlığın köy yolları yapım servisi yanında, bir de köy yollarını temizleme, hizmete açma servisinin kurulmasını önermiştir. Daha sonra Erzincan'da kar nedeniyle uzun süre yolları kapalı olan yerlerin isimlerini zikrederek, geniş sahaya yayılmış bu bölgelerin yaşamış olduğu ulaşım sorunlarına ilgililerden çözüm talep etmiştir(CSTD C:26, 1976:523).

Ünsal'ın Millet Meclisi ve Senato Bütçesi üzerine komisyonunda yaptığı konuşmada işaret ettiği konulardan birisi, parlamenter ödenekleri üzerinde grupların aldığı kararlardır. Grup başkanlarının bütçe ile alakalı başkanlıklara yazdıkları yazıların içeriğinin anayasaya aykırı olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca Bütçe Karma Komisyonunda temsil ödeneği ile ilgili harcamalarda büyük harcamalara gidildiğini, özellikle hediye faslının çok fazla tutulduğunu, hatırlatmıştır. Bu konuşması üzerine CHP sıralarından alkışlar duyulmuştur(CSTD C:30, 1977:148).

İmar ve İskân Bakanlığı 1977 yılı bütçe kanunu tasarısı hakkında söz alan Ünsal, deprem kuşağında bulunan ülkemizin, deprem yönünden en kritik yerinin Erzincan olduğunu belirterek, 38 yıl önce yaşanmış Erzincan Depremi'nin izlerinin hala silinmediğini belirtmiştir. 1975-77 yılları içerisinde 300 konutun hizmete açıldığını, büyük bir kısmının anahtarının hak sahiplerine teslim edildiği bilgisini vermiştir. Merkezde 223 konut daha yaptırarak, afete uğramış vatandaşlara konut hazırlamanın planlarını, hazırlıklarını yapan, ihaleye çıkaran bakanlığın tüm personeline, bakanlığa ve bakana teşekkür etmiştir. Bununla birlikte 1939 Erzincan Depremi'nin şehirdeki izlerinin bu konutlarla silinemeyeceğini, özellikle merkezdeki Beybağ Mahallesi'nde yeni bir afet sahası durumu oluştuğunun altını çizmiştir. Bunun için bakanlık ilgililerinin bu mahalle için yeni bir tespitte gitmesi gerektiğini, burada yaşanan bir takım sosyal meselelerin ve zorlukların ortadan kaldırılması gerektiğini söylemiştir. Erzincan'da yapılan sosyal konutların ihale durumu ile ilgili tespitlerine yer vererek, gerek depremden gerek diğer afetlerden zarar gören Refahiye Baştosun, Kırıktaş, Pınaryolu, Çukuryazı köylerine dikkat çekmiştir. Köylere oturulamaz raporu verildiğini ancak bununla ilgili işlemlerin geçen 10 yıllık süreye rağmen sonuçlandırılmadığını belirterek, ilgili bakanlıktan bu köyler üzerindeki işlemlerin hızlandırılmasını istemiştir(CSTD C:30, 1977:480).

Muhtar ödenek ve sosyal güvenlik yasası tasarısı hakkında söz alan Ünsal,:"*Bugün sosyal içerikli, ekonomik içerikli bir köy yasasını buraya getirerek bu yasayı oluşturmadıkça, bu yasanın içeriği içinde gerek muhtara, gerekse muhtarla birlikte çalışacak olan kurul üyelerine; dört üyeye gerek yetki yönünden, gerek giderleri yönünden bakmadıkça bu yasalara muhtarlar yasası, bu yasalara, köyü düşünen, köyü yönetenleri koruyan, kollayan yasa demek olanağı yoktur. Bunlar, salt siyasal çıkarlar için, partilerin işlerine geldikleri için, ya da bazı üyelerin seçim dolayısıyla işine geldiği için birer oyalama yasasından öteye gidecek yasalar değildir...*" (CSTD C:33, 1977:237) diyerek tasarıyı çözüm odaklı olmaktan ziyade, popülist bir hamle olarak değerlendirmiştir.

Ünsal, Başbakan Bülent Ecevit tarafından kurulan Bakanlar Kurulu'nun programı görüşülürken, hükümetin henüz güvenoyu alıp çalışmaya başlamadığını, buna rağmen saldırılara ve eleştirilere maruz kaldığını belirtmiştir. Toplumun her kesiminin Milliyetçi Cephe Hükümeti'nden büyük ve onarımı güç yaralar aldığını, Ecevit Hükümeti'nin ise onarım hükümeti olacağını söylemiş, daha önceki hükümetlere eleştirilerde bulunmuştur. Ayrıca dönemin eğitim tartışmalarına da değinerek, Dokuzuncu Eğitim Şurasından sonra alınan bir kararla 93 öğretmen okulunun kapatıldığını, bunların klasik liseler durumuna getirildiğini, sonradan açılan 41 Eğitim Enstitüleri'nin de öğretmen ihtiyacını karşılayacak durumda olmadığı söylemiştir(CSTD C:34, 1978:676).

1978 yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe Kanunu Tasarısı hakkında söz alan Ünsal: *"Eğitim tarihimizde köy enstitüleri bir büyük olgudur, toplum yaşamımızda. Köy enstitüleri unutulmayacak bir ülküdür; bir köy ve köycülük ülküsüdür. Köy enstitüleri çağdaşlaşma tutkusudur. 1946 ve 1948'lerde eğitim tarihinin değil Türkiye'de, dünyada en büyük üniversitesi kapatılmıştır. Eğer, 1946'da Demokrat Partili olanların çıkışlarıyla halkın okumasından, uyanmasından korkanların baskılarıyla köy enstitüleri kapatılmasaydı, Yüksek Köy Enstitüsü Hasanoğlan kapatılmasaydı; üniversitelerimizin önündeki bugünkü yığıntılar ve tıkanmalar olmayacaktı. Sadece bu da değil; eğer Hasanoğlan kapatılmasaydı, eğitim ve toplum yaşamımızdaki bugünkü yozlaşmalar da olmayacaktı. Bunun günahı, sadece o günlerde Demokrat Parti düşüncesini seçenler değil, o gün başta olan Halk Partililer de yüklenmiştir. Yüksek Köy Enstitüsünün kapatılmasında, büyük üniversitenin kapatılması suçluluğunda ve köy enstitülerinin kapatılarak saptırılmasında, yozlaştırılmasında Demokrat Partili olanlar kadar, o günkü Halk Partililerin de günahı vardır, suçu vardır, mücadele etmemişlerdir; böyle bir önemli kuruluşun yozlaşmasında, kapatılmasına seyirci kalmışlardır. Köy enstitüleri şu tarihte kapatıldı, bu tarihte kapatıldı değil; 1946'da kapatılmıştır."* Daha sonra köy enstitülerinin o günkü üniversite düşüncesine, üniversite yaşamına yansıyan ağırlığından söz ederek konuşmasına şöyle devam etmiştir *" Türkiye'de süren düzenin; eğitim düzeninin, toplum düzeninin ve yönetiminin etkilerini üniversiteden ayırmamız ya da üniversitenin toplum düzenine yansıttığı ağırlığı birbirinden ayırmamız olanaksızdır. Türkiye'de düzen nasıl sürüyorsa; bugün üniversitede devam eden üniversite düzeni de aynı şekilde bozuk, aynı şekilde etkisiz sürmektedir, devam etmektedir..."* Konuşmasını bir köy enstitülü olma övüncüyle bitirdiğini söylemiş ve böyle bir kuruma emeği geçenleri saygı ile anmıştır(CSTD C:36, 1978:48, 49).

Ünsal, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek ve orta dereceli okul öğretmenlerinin, haftalık ders saatleri ile ek ders ücretleri hakkındaki kanun adının değiştirilmesine ve bir madde eklenmesine ilişkin kanun tasarısı hakkında CHP grubu adına söz almıştır. Ünsal, özlük hakları incelendiğinde, maaş diliminde en az maaşı ilkokul öğretmenlerinin aldığını belirtmiştir. Ünsal, bu yasa tasarısı yasalaştığı zaman yeni ödemeler neticesinde öğretmen ikiliğinin ortadan kalkacağı düşüncesindedir. Özellikle Doğu Anadolu köylerinde öğretmensiz okullar olduğunu belirterek, bu yasa ile birlikte büyük ölçüde öğretmenleri yerinde tutma olanağı elde edileceğini, böylece öğretmen açığının büyük ölçüde kapatılabileceği beklentisindedir. Ünsal

konuşmasını öğretmenlerin ve okulların durumu, ders saatleri ve çalışma koşulları hakkında bilgiler vererek sürdürmüştür(CSTD C:38, 1978:123, 125).

Ünsal, “Sağlık Personelinin Tam Süre Çalışma Esaslarına Dair Kanun Tasarısı” münasebetiyle söz almıştır. Yasanın önemine ve önceliğine vurgu yaparak doktorlara, ya da tüm sağlık hizmetlerinde çalışanlara olanak sağlamakla, onların parasını artırmakla sağlık sorununun çözülemeyeceğini, doktora fazla para vermekle, birkaç katı tazminat ödemekle, sağlık hizmetlerinin de yaygınlaşmayacağı görüşündedir. Tasarının ikinci maddesinde, sağlık hizmetinde çalışanlara önemli olanaklar sağlandığını ancak sağlık sorununun çözülmesinde olanağın sağlık çalışanlarına değil, sağlığı bozulanlara ve hastalara sağlanması gerektiğini savunmuştur. Yatak sayısı ve doktor sayısının artırılması gerektiğini, amaçlanan olumlu işler için diğer yasaların da düzenlenmesi gerektiğini, doktorların serbest muayenehanelerden ziyade kamuda çalışmasının önemini vurgulamıştır. 1978 yılı itibariyle bazı illerin doktor ihtiyaç sayılarını vererek, kırsal kesimde ulaşım sorununun olduğu sağlık ocaklarının durumundan bahsetmiştir. Son olarak İliç ilçesinde bir diş hekiminin olduğunu ancak diş tedavisiyle, diş çekimiyle ilgili hiçbir aracın bulunmadığını, bu durumun üç yıldır devam ettiğini ifade etmiştir(CSTD C:38, 1978:256, 257).

Ünsal, 6136 sayılı “Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanun” başlığı ile 1, 2, 3, 4, 5, 12, 13, 14, 15, 16. maddelerinin ve ek maddesinin değiştirilmesine ve iki ek madde ve bir geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı hakkında söz almıştır. Tartışılan konunun, Bakanlar Kurulu üyelerinin görev süreleri sona erdikten sonra, yaşayan parlamenterlerin silah taşıma sorunu olmadığını, sorunun bu parlamenterlerin hangi silahı taşıyacağı sorunu olduğunu söylemiştir. Madde metninde, “Beyan edecekleri tabancalardan birini taşımaya yetkilidir” dendiğini, “Bu tabancalardan birini” sözü, sanki bu kişinin pek çok tabancası var, bu tabancalardan tercih edeceği birine ruhsat alır, diğerleriyle ilgili yapılacak herhangi bir işlem kendiliğinden durdurulur, anlamı çıktığını ifade etmiştir. Bu madde üzerinde bir sorun olduğunu belirterek bir düzenleme önermiştir(CSTD C:40, 1979:314).

Ünsal, 26.4.1961 tarihli ve 298 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Buna Bir Ek Madde ile 5 Geçici Madde Eklenmesi”, 24.5.1961 tarihli ve 304 sayılı “Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi”, 25.5.1961 tarihli ve 306 sayılı “Milletvekili Seçimi Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bazı Maddelerinin Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifi” hakkında söz almıştır. İlk olarak yasaların bir eksiği giderme, tamamlama ve o giderme içerisinde de ülkedeki yurttaşlara, toplumun tümüne birtakım haklar verme, birtakım haklar getirmek için yapıldığını ifade etmiştir. Ancak üzerinde görüşülen yasanın, toplumumuza ve ülkemize hiçbir yeni hak getirmediği görüşündedir. Siyasi anlamda gençlere sorumluluk verme gereğinden ve yurtdışındaki işçilerimize oy verme hakkı tanınmasından bahsederek, tasarıdaki bu yöndeki eksiklikleri dile getirmiş ve memurların adaylığı sorununa vurgu yapmıştır(CSTD C:43, 1979:675).

Ünsal, Adana, Adıyaman, Ankara, Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Hakkâri, İstanbul, Kahramanmaraş, Kars, Malatya, Mardin, Siirt, Sivas, Tunceli ve

Urfa illerinde daha önce ilan edilen sıkıyönetimin yeniden iki ay süre ile uzatılmasına ilişkin Başbakanlık Tezkeresi hakkında söz almıştır. Dokuz yıldır ülkenin bir sarsıntı içinde olduğunu, bu sarsıntıların belirli ölçüde sıkıyönetimle denebileceğini ancak kesilmeyeceğini ve süreceğini söylemiştir. Yaşanan sarsıntıların önemli yönetsel ve yapısal değişikliklerle giderilebileceğini, ülkenin içinde bulunduğu olumsuz koşulların sorumlusunun, o günkü muhalefet olduğunu vurgulamıştır. Bu eleştirileri AP sıralarında gürültüler oluşmasına sebep olmuş, buna rağmen Ecevit Hükümeti'nden önce kurulan eski hükümet liderlerine yönelik eleştirilerine devam etmiştir(CSTD C:18, 1979:228).

Ünsal, bir Amerikan firmasıyla yapılan sözleşmeyle ilgili olarak, 30 Mart 1976 tarihinde Dışişleri Bakanlığına soru önergesi vermiştir (CSTD C:27, 1976:282). Yöneltilen soru önergesine, dönemin Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil tarafından cevap verilmiştir. Cevabi metinde; biri esas itibariyle basın-yayın organları nezdinde çalışmak, diğeri kongrede lobi faaliyetlerinde bulunmak üzere iki Amerikan firması ile ortak bir sözleşme imzalandığı belirtilmiştir. Bu firmaların, Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği'nin denetim ve gözetimi altında olduğu, firmaların sahipleri veya görevlileri arasında Rum asıllı Amerikalının olmadığı ifade edilmiştir. Firmaların faaliyetleri; senatör ve milletvekilleri ile onların tutumları üzerinde büyük etkisi olan yardımcıları, ilgili komitelerin kilit mevkiinde uzmanlar ile özel görüşmeler yapılarak Türk görüşlerinin anlatılması ve Rum kulisinin ileri sürdüğü iddiaların çürütülmesi ayrıca aynı yönde basın-yayın mensuplarının aydınlatılması şeklindedir. Firmalara ödenen ücretlerin açıklanması usulden olmadığı için rakam verilmemiştir. Ayrıca son olarak Amerika'nın da Türkiye'de bir kamuoyu oluşturma firmasına müracaat edip etmediği hususunda ise, Bakanlığa ulaşmış bir bilgi olmadığı belirtilmiştir(CSTD C:28, 1976:452, 453).

Ünsal, doğu illerinde okul açılmayan köy sayısı ve öğretmen açığı ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığına 18 Ekim 1977 tarihinde yazılı soru önergesi vermiştir (CSTD C:3, 1977:376). Ünsal, toplamda 10 soru yöneltmiştir. Bu sorular; aralarında Erzincan'ın da bulunduğu bazı illerde okul açılmayan köy sayısı, geçici binalarda açılan okul sayısı, öğretmen açığı sayısı, temel eğitim çağındaki çocuk sayısı, bu illere 1977-78 öğretim yılı için atanan yükseköğrenimli öğretmen sayısı, 1976-77 öğretim yılında bu illerde kullanılan vekil öğretmen kadrosusayısına yöneliktir. Ünsal'ın yazılı soru önergesine ilgili cevap, dönemin Milli Eğitim Bakanı Nahit Menteşe tarafından verilmiştir. Toplamda 21 ile ait rakamlar tablo halinde verilmiştir. İllerin durumu ile ilgili verilen bu bilgiler altı başlık altında toplanmıştır. Erzincan ilini ilgilendiren ve soru ile ilgili genel durumunu belirten rakamlar şöyledir;

Okulsuz köy sayısı: 74

Geçici bina okul sayısı: 151

Halen öğretmen açığı: 55

Temel eğitim çağındaki (7-12 yaş) nüfus: 45389

1977-78'de atanan yükseköğrenimli öğretmen sayısı: 42

1976-77 yılı vekil öğretmen kadrosu: 70

Yanıta ayrıca adı geçen illerde nüfusu 250'nin altında bulunan ufak ve dağınık yerleşim birimlerine, ayrı okul yapılmayıp her ilçe düzeyinde yatılı bölge okulu yapılması yönünde bir karar olduğu veya mevcutlarının kapasitesinin artırılması için de genişletme yapımlarına devam edildiği bilgisi vardır(CSTD C:34, 1977:211, 213).

Ünsal'ın, Senato Başkanlığına sunmuş olduğu araştırma önermeleri de vardır. Keban Barajı hakkında senato araştırması isteyen önergesinin içeriği, baraj sahasında kalan köy halkının sorunları hakkındadır. İşletmeye açılışının üzerinden iki yıl geçmesine rağmen, barajla ilgili hukuki işlemlerin bir sonuca bağlanmadığı ve kamulaştırma sürecinde usulsüzlüklerin yaşandığını öne sürmüştür. Önergede; Keban Barajı nedeniyle 164 köyün kaybolduğu, projede olan köprülerin ve yolların yapılmadığı belirtilmiştir. Değınilen konuların aydınlığa çıkması, Keban projesine dâhil kamulaştırmalar, kamulaştırmalarla ilgili ödemeler, projede olduğu halde yapılmayan işler ve bu projenin uygulanması sonucu ortaya çıkan iskân problemlerinin çözümü için araştırma önergesinin kabulü istenmiştir(CSTD C:37, 1978:222, 223).

5.ÖRÖAN ÖZEN

1939 yılında Erzincan'da doğmuştur. Baba adı Halis, anne adı Lütfiye'dir. Erzincan Lisesi'nden mezun olduktan sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Üniversiteden mezun olduktan bir yıl sonra askerlik hizmetini yapmak için Yedek Subay Okulu'na girmiştir. Askerliği bittikten sonra avukatlık stajını tamamlamıştır. 1973 yılından itibaren serbest avukat olarak çalışmaya başlamıştır. Politikaya AP'de girmiş ve sırasıyla il ikinci başkanlığı ve il başkanlığı görevlerini yapmıştır.14 Ekim 1979 tarihinde yapılan Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinde, AP adayı olarak Erzincan Üyeliğine seçilmiştir. Senato'da İçişleri Komisyonu'nda üye olarak çalışmıştır. Özen ayrıca AP Grup Yönetim Kurulu üyeliğinde bulunmuştur. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi ile yasama ve yürütme gücünü ele alan Milli Güvenlik Konseyi yasama meclislerini kapattığı için üyeliği bu tarihte sona ermiştir (Çoker, 1998:663;TBMM, 2010:1776).Senato üyeliği sonlandırılan Özen, Erzincan'a dönerek avukatlığa devam etmiştir. Özen, 29 Haziran 1972'de Nurcan Hanım ile evlenmiştir. Osman Halis (1973), Murat (1976), Mücahit (1976) ve Ahmet Talha'nın (1991) babasıdır. 1990 yılında emekli olmuş ve 1991 yılından itibaren İhlâs Holding bünyesinde çalışmaya başlamıştır. (Kaymaz ve Özdemir, 2010:395).

5.1.Senato Faaliyetleri

Orhan Özen, 14 Ekim 1979-12 Eylül 1980 tarihleri arasında görev yapmıştır. Diğer senatörlere göre görev süresinin kısalığı dolayısıyla, sadece söz almalar neticesinde yapmış olduğu konuşmalar tespit edilebilmiştir. Herhangi bir yazılı ve sözlü sorusu ile araştırma önergesine, demeç ve söylevine rastlanmamıştır.

Özen, 1980 yılı Diyanet İşleri Başkanlığı Bütçe Kanunu Tasarısı hakkında söz almıştır. Konuşmasının girişinde önemli gördüğü ve eksik kabul ettiği birkaç konu hakkında bilgi sunmak

istediğini ifade etmiştir. O günkü şartlarda her camiye imam ve müezzin bulmanın zor olduğunu söyleyerek imamlık kadrosu üzerinden tartışmasını sürdürmüştür. Daha sonra ikinci bir konuya değinerek, resmi kadroya geçmeden önce köy ücretiyle imamlık yapmış olan din görevlilerin, bu hizmetlerinin emeklilik işlemlerinde dikkate alınmasını ilgili bakanlıktan ve Diyanet İşleri Başkanlığından beklediğini ifade etmiştir(CSTD C:45, 1980:236, 238).

1980 yılı İçişleri Bakanlığı Bütçe Kanunu Tasarısı hakkında söz alan Özen, İçişleri Bakanlığı ve onun bünyesinde bulunan emniyet ile jandarmanın, asayişin temini noktasındaki görevini hatırlatmıştır. Çeşitli görüş ve düşüncelere sahip İçişleri Bakanları görmelerine rağmen, ülkede istenilen şekilde can güvenliği ve asayiş düzeni göremediklerini ifade etmiştir. Maksadının eleştiri olmadığını, asayişsizliğe çözümler sunmak olduğunu belirtmiştir. Devriye ağı, kriminal laboratuvarlar, öğretim elamanlarının okul içindeki huzurunun temini, polis radyosunun yeniden gözden geçirilmesi, gerekirse jandarma radyosu kurulması, devlet memurlarının zabıta birimlerine yardımı gibi konularda bakış açısını yansıtan önerilerini dile getirmiştir. Son olarak emniyet personelinin nasıl yetiştirilmesi ve ne şekilde eğitime tabi tutulması gerektiği yönündeki fikirlerini açıklamıştır(CSTD C:45, 1980:438, 440).

Özen, 1980 yılı Gençlik ve Spor Bakanlığı Bütçe Kanunu Tasarısı hakkında AP Grubu adına söz almıştır. Gençliğin öneminden bahseden Özen, gençlerin dönem itibarıyla olumsuz siyasi ve sosyal tutumları olduğunu, bunun inanç ve değer kaybından kaynaklandığını belirtmiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığının, yalnızca spor bakanlığı olduğu imajının silinmesi, gençlik bakanlığı fonksiyonlarına ağırlık verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Daha sonra yurt sorununa değinerek, mevcut yurt sayısının 1979 yılında 28 bin kapasiteye sahip olduğunu, 1980 yılında bu sayının 32 bin olarak planlandığı bilgisini vermiş, yurtların kullanımı ve öğrencilere verilen kredi miktarlarına yönelik taleplerde bulunmuştur.(CSTD C:34, 1980:97, 100).

Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversite bütçeleri üzerinde gruplar adına görüşmeler bittikten sonra kişisel görüşmelere geçilmiştir. Özen, 1980 yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe Kanunu tasarısı hakkında kişisel düşüncelerini ifade etmek için ilk sözü almıştır. Eğitime yapılan yatırımın önemine değinerek, üniversite öğrencilerinin yurt, beslenme, kitap, burs, yabancı dil eksikliği gibi sorunlarının gerçekçi bir araştırma ile geciktirilmeden çözümlenmesi gerektiğini söylemiştir. Kişisel düşüncesine göre; okullarda ve üniversitelerde düzenin bozulmasının, iyi bir öğretim yapılmamasının bir tek sebebi olduğunu, bunun da eğitim şartlarının kolaylaştırılmamasından kaynaklandığını ifade etmiştir (CSTD C:46, 1980:44, 46).

Özen, 1980 yılı Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bütçe Kanunu Tasarısı hakkında AP Grubu adına söz almış, Türkiye'nin gıda üretimi yönünden, dünyada kendisine yeten yedi ülkeden biri durumunda olduğunu belirtmiştir. Nüfusun yaklaşık % 57'sinin geçimini tarımdan karşıladığını, milli gelirin % 25'inin ise tarımsal üretimden sağlandığını ve toplam ihracatın %60-65'ni tarım ürünlerinden oluştuğunu belirtmiştir. Türkiye'de bir yandan sanayileşmeye önem verirken, bir yandan da tarıma gereken önemin verilmesi, üretimi artırmak için her türlü tedbire başvurulması gerektiğini vurgulamıştır. Gübre kullanımı, tarımda makineleşme, fidan ihtiyacı, tarım sektörüne ayrılan krediler, hayvansal ürünlerdeki verim düşüklüğü, hayvan ıslahı, pamuk üretimi, su üreticiliğine dönük projeler, taze işlenmiş meyve ve sebze gibi

konularına değinmiştir. Daha sonra Türkiye’de süt endüstrisinin gelişmesinin sağlanması gerektiğini ifade ederek, o yıl itibariyle Türkiye’de 32 adet süt fabrikasının faaliyette olduğunu ancak bunlardan bazılarının tam kapasite çalışmadığını söylemiştir. Örnek olarak, Erzincan süt fabrikasından bahsetmiş, bu fabrikanın günde 20 ton sütü işleyecek kapasiteye sahip olmasına rağmen, günde ancak 1,5 ton sütü temin edebildiğini söylemiştir. Bu yönde bir çalışma yapılarak süt üretiminin artırılması için gerekli tedbirlerin alınmasını istemiştir(CSTD C:46, 1980:280, 283).

SONUÇ

Çift meclisli yapının bulunduğu 1961 Anayasası, 27 Mayıs 1960 Darbesi sonucunda Kurucu Meclis tarafından hazırlanmıştır. Bu anayasa, kendinden önceki anayasalardan farklı olarak ilk kez halkoyuna sunularak kabul edilmiştir. Kabul edilen 1961 Anayasası, yasama organını Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu olmak üzere ikiye ayırmıştır. Böylece yeni anayasa ile birlikte, Anayasa Mahkemesi ve Cumhuriyet Senatosu gibi yeni kurumlar oluşturulmuştur.

Üyelerinin bir kısmı seçim, bir kısmı atama ve bir kısmı da doğal üye sıfatıyla belirlenen Cumhuriyet Senatosu, 1961-1980 yılları arasında çalışmıştır. Millet meclisinin yanında denge unsuru olarak sisteme dahil edilmesi, üyelerinin seçiminde yüksek öğrenim görme şartının bulunması, en baştan itibaren belli kesimlerin eleştirisine sebep olmuştur. 19 yıllık çalışma sürecinde Cumhuriyet Senatosunda Erzincan üyesi olarak üç isim görev yapmıştır. Bu isimler; Fehmi Baysoy, Niyazi Ünsal ve Orhan Özen olmuştur.

Fehmi Baysoy, 15 Ekim 1961 tarihinde seçildiği senatörlük görevini 14 Ekim 1973 tarihine kadar sürdürmüştür. Toplamda 4 farklı partinin mensubu olarak Senato üyeliğini yürütmüştür. Bu yönüyle parti değiştiren senatörler listesinde ilk sıralarda yer almıştır. Baysoy, 7 sözlü, 5 yazılı toplamda 12 soru önergesi vermiştir. Genel Kurulda ise 123 konuşma yapmıştır. Bu açıdan Senato Üyeleri arasında en aktif olanlar arasındadır.

Niyazi Ünsal, 14 Ekim 1973 tarihinde seçildiği senatörlük görevini 14 Ekim 1979 tarihine kadar sürdürmüştür. Tek partinin mensubu olarak Senato üyeliğini yürüten Ünsal, Senato Genel Kurulu’nda toplamda 99 konuşma yapmış, 4 sözlü, 37 yazılı toplamda 41 soru önergesi vermiştir. Ünsal, Senato üyeleri arasında en aktif olan isimler arasındadır. Özellikle hükümetlerin icraatlarına karşı kullandığı sert söylem (CHP Hükümeti İçişleri Bakanını da dahil olmak üzere) sık sık gündemi işgal etmiştir. Ancak bunların içerisinde belki de en ünlüsü Necmettin Erbakan’ın Erzincan’da attığı bir sanayi tesisi temelini söküp aracıyla Ankara’ya götürmesi ve mecliste sergilemesidir.

Orhan Özen, 14 Ekim 1979 tarihinde seçildiği senatörlük görevini 12 Eylül 1980 tarihine kadar sürdürmüştür. Tek partinin mensubu olarak Senato üyeliğini yürüten Özen, Senato Genel Kurulunda toplamda 5 konuşma yapmıştır. Özen’in Senato Üyeliğinin kısa sürmüş olması senato faaliyetlerine de yansımıştır.

Orhan Özen'in görev süresinin kısa olmasına bağlı olarak senato faaliyetleri göze batmasa da, ondan önce görev yapan Niyazi Ünsal ve Fehmi Baysoy'un, hem temsil ettikleri Erzincan'ın hem de Türkiye'nin problemlerine son derece vakıf oldukları senato faaliyetleriyle anlaşılmaktadır. Erzincan'ın her türlü problemini senatoya taşımalarının yanında, meslekleri olan veterinerlik ve eğitim alanında deneyimlerini senatoya yansıtmayı başarmışlardır. Ünsal ve Baysoy'un görev sürelerinde genellikle muhalefet cephesinde yer alması, senatodaki etkinlikleri ve eleştirilerinin yoğunlaşmasının diğer önemli bir sebebi olmuştur.

REFERENCES/KAYNAKÇA

- AHMAD, F. (1996). Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980), Hil Yayınları, 5. Baskı.
- ALDIKAÇTI, O. (1978). Anayasa Hukukumuzun Gelişmesi ve 1961 Anayasası, İstanbul Üniversitesi Yayınları No:2466, İstanbul.
- ARSEL, İ.(1954). "Çift Meclis Sisteminin Memleketimizin Tatbiki Hukukunda Bazı Düşünceler" (Birinci Kısım),AÜHF Dergisi, 11(3): 60-104, Ankara.
- Cumhuriyet Senatosu Genel Sekreterliği. (1978). Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün Maddelere Göre Tasnifli Tutanakları, Cumhuriyet Senatosu Genel Sekreterliği Yayınları No:4, Ankara.
- ÇOKER, F.(1998). Türk Parlamento Tarihi Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri (1961-1964), TBMM Vakfı Yayınları No :16, Ankara.
- ÇOKER, F. (1998). Türk Parlamento Tarihi Üyelerinin Özgeçmişleri (1966-1980), C:2, TBMM Vakfı Yayınları No:20, Ankara.
- DEMİRCİ, H. (2010). Türk Siyasi Hayatında Senato, Orion Kitabevi, Ankara.
- EZHERLİ, İ. (1992). Türkiye Büyük Millet Meclisi (1920-1992) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877-1920), TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları No- 54, Ankara.
- GÖZLER, K. (2010). Türk Anayasa Hukuku Dersleri, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.
- HEYWOOD, A.(2013). Siyaset, çev. B. B. Özipek vd., Adres Yayınları, Ankara.
- KARATEPE, Ş. (2017). Darbeler ve Anayasalar, A Kitap Yayınları, Ankara.
- KARPAT, K. (2013). Türk Siyasi Tarihi Siyasal Sistemin Evrimi, (çev. Ceren Elitez), Timaş Yayınları, İstanbul.
- KAYMAZ, R.veÖZDEMİR H.İ.(2010). Erzincanlılar Ansiklopedisi, Doğu Yayınları, 2. Baskı, Erzincan.
- KİLİ, S. ve GÖZÜBÜYÜK, A. Ş.(1985). Türk Anayasa Metinleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Milliyet (2010). "Erbakan'ın temelini söken senatör öldü"
<https://www.milliyet.com.tr/siyaset/erbakan-in-temelini-soken-senator-oldu-1306663>,
(16.06.2020)
- ÖZÇELİK, S. (1985). 1961 Anayasası Ders Notları, Nuruosmaniye Matbaası, İstanbul.
- ÖZGİŞİ, T. (2012). Türk Parlamento Tarihinde Cumhuriyet Senatosu, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara.
- ÖZGİŞİ, T. (2011). Türk Parlamento Tarihinde Çift Meclis: Cumhuriyet Senatosu Örneği (1960-1980), (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- SABUNCU, Y. (2001). Anayasaya Giriş, İmaj Yayınları, 7. Baskı, Ankara.
- SOYSAL, M. ve Sağlam, F. (1983). Türkiye'de Anayasalar, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, 1. Cilt, İstanbul.
- SOYSAL, M. (1969). Anayasaya Giriş, Sevinç Matbaası, Ankara.

ŞAYLAN, G. (1983). TBMM'nin Kuruluşu ve Gelişimi, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, 10. Cilt, İstanbul.

TANİLLİ, S. (2002). Devlet ve Demokrasi, Adam Yayınları, İstanbul.

TANÖR, B. (2006). Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

TANÖR, B. (1969). Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası, Öncü Kitabevi, İstanbul.

TBMM. (2010). TBMM Albümü 1920-2010, C:4, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

TUNCER, E. (2010). Cumhuriyet Senatosu Seçimleri, Tesav Yayınları, Ankara.

TÜRK, H.S. (1997). Seçim Hukukunun Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri, Tesav Yayınları No:13, Ankara.

URAN, P. (2008). Yasama İşleminin Yerine Getirilmesinde Çift Meclis Sistemi ve Türk Siyasal Tarihindeki Yeri, (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi (CSTD)

CSTD, C:1, B:20, 9.1.1962.

CSTD, C:2, B:32, 28.1.1962.

CSTD, C:2, B:35, 9.2.1962.

CSTD, C:3, B:42, 1.3.1962.

CSTD, C:4, B:73, 26.6.1962.

CSTD, C:9, B:41, 6.2.1963.

CSTD, C:10, B:51, 21.3.1963.

CSTD, C:16, B:17, 21.11.1963.

CSTD, C:18, B:35, 2.2.1964.

CSTD, C:19, B:48, 5.3.1964.

CSTD, C:23, B:22, 6.1.1965.

CSTD, C:25, B:51, 9.3.1965.

CSTD, C:32, B:42, 5.2.1966.

CSTD, C:39, B:46, 28.3.1967.

CSTD, C:45, B:56, 3.2.1968.

CSTD, C:47, B:55, 27.6.1968.

CSTD, C:53, B:71, 27.10.1969.

CSTD, C:56, B:33, 30.1.1970.

CSTD, C:63, B:34, 1.2.1971.

CSTD, C:13, B:33, 23.2.1974.

CSTD, C:14, B:49, 25.4.1974.

CSTD, C:15, B:53, 3.5.1974.

CSTD, C:26, B:38, 10.2.1976.
CSTD, C:27, B:50, 30.3.1976.
CSTD, C:28, B:74, 8.6.1976.
CSTD, C:30, B:30, 5.2.1977.
CSTD, C:33, B:87, 18.10.1977.
CSTD, C:34, B:4, 10.11.1977.
CSTD, C:36, B:29, 11.2.1978.
CSTD, C:37, B:45, 6.4.1978.
CSTD, C:38, B:71, 29.6.1978.
CSTD, C:40, B:31, 1.2.1979.
CSTD, C:43, B:66, 17.5.1979.
CSTD, C:46, B:35, 10.2.1980.

EXTENDED SUMMARY

The 1961 Constitution, which includes a double-assembly structure, was drafted by the Constituent Assembly as a result of military intervention on May 27, 1960. This constitution was adopted by presenting it to the people for the first time, unlike its predecessors. The 1961 Constitution divided the legislature into the National Assembly and the Republican Senate. Thus, with the new Constitution, the Republican Senate is included in the legislative area. The Republican Senate is the legislature that formed the upper house of the Parliament when the double-assembly system was in force in Turkey between 1961 and 1980. The lower house is the National Assembly.

Of course, in order to run for the Republican Senate, except for the members, it is required to have reached the age of 40 and to have higher education. The government has been responsible not against the Republican Senate, but against the National Assembly. The Republican Senate did not have the authority to drop the government with a question of confidence, and a vote of no confidence was only held in the National Assembly. The Republican Senate is made up of three types of members. The first group of 150 members were elected by the people, while the second group of 15 members was elected by the President. The third group, the Natural Senators, is divided into two groups in itself. The first group consisted of the president and members of the National Unity Committee, and the second was made up of former Presidents. After 1980, it was returned to the single-assembly system and the senate institution was dissolved in Turkey after a 19-year working period.

Some of its members are elected, some as appointees and some as natural members, and the Republican Senate has been included in the system as an element of balance along side the National Assembly. The requirement for higher education in the selection of its members has led to criticism from the beginning. During the 19-year working period, three names served as members of Erzincan in the Republican Senate. These names are; Fehmi Baysoy, Niyazi Ünsal, Orhan Özen.

Fehmi Baysoy served as a senator until October 14, 1973, when he was elected on October 15, 1961. In total, he was a member of four different parties as a member of the Senate. In this respect, he ranks first on the list of party-changing senators. Baysoy, 7 oral, 5 written in total 12 question proposals. He gave 123 speeches at the General Assembly. In this respect, he is among the most active members of the Senate.

Niyazi Ünsal served as a senator until October 14, 1979. He served as a member of the Senate as a member of the only party. Ünsal made 99 speeches in total in the Senate General Assembly. He gave 41 questions in total, 4 oral and 37 written. There are also research proposals. Ünsal is among the most active members of the Senate. In particular, the harsh rhetoric that governments use against the iractions (including the CHP Government's Interior Minister) has frequently occupied the agenda. But perhaps the most famous of them is that Necmettin Erbakan dismantled the foundation of an industrial facility in Erzincan and took it to Ankara by means and exhibited it in parliament.

Orhan Özen served as a senatör until September 12, 1980. He served as a member of the Senate as a member of the only party. Ozen gave a total of 5 speeches in the Senate General Assembly. The short-term membership of Ozen's Senate Member ship is reflected in senate activities.